

PARA EL CARRO!

Un projecte d'aprenentatge servei per reflexionar
sobre el sistema alimentari i actuar per
l'alimentació sostenible

PROGRAMA METROPOLITÀ

Educació per a la
Sostenibilitat

*Compartim
un Futur*

Índex

1. PRESENTACIÓ	3
2. L'APRENENTATGE SERVEI	4
3. EL PROJECTE: PARA EL CARRO!	6
3.1 PLANTEJAMENT	6
3.1.1 Eix temàtic	6
3.1.2 Introducció	6
3.1.3 Objectius	6
3.1.4 Continguts	7
3.2 ESTRUCTURA DEL PROJECTE	8
3.2.2 Consideracions prèvies	9
3.3 SESSIONS	9
3.3.1 Detectem la problemàtica ambiental	9
3.3.2 Fem la diagnosi del nostre entorn	13
3.3.3 Pensem solucions	15
3.3.4 Posem-les en pràctica	17
3.3.5 Revisem el resultat	18
3.3.6 Fem-ne difusió!	19
RECURSOS	20
BIBLIOGRAFIA	21
ANNEX	22

1 Presentació

L'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) és l'administració pública del territori metropolità, un conjunt urbà format per 36 municipis. Aquesta institució desenvolupa competències en els àmbits de territori i urbanisme, mobilitat, habitatge, desenvolupament econòmic i cohesió social i també tasques en relació amb l'àmbit de l'ecologia.

Dins de les vies per fomentar la sostenibilitat hi ha el programa **Compartim un futur**, el qual ofereix un ampli ventall d'activitats (tallers, xerrades, itineraris, visites a instal·lacions, etc.) amb els objectius de conscienciar la ciutadania, augmentar els seus coneixements sobre el medi i donar-li eines per fomentar uns hàbits de vida més sostenibles.

Les problemàtiques ambientals derivades del **sistema alimentari** són un eix transversal en les tasques de l'AMB. En encarregar-se de part de la **gestió de residus** —prevenció i tractament—, ho fa també dels que provenen de la indústria alimentària, els quals són la gran majoria dels residus que es produeixen a l'àrea metropolitana. Per exemple, la recollida selectiva de la matèria orgànica, majoritàriament restes de menjar, actualment és una prioritat del Pla metropolità de prevenció i gestió de recursos i residus municipals 2019-2025 ([PREMET 25](#)), ja que un dels seus objectius és disminuir-ne la quantitat (i, fins i tot, eliminar-la) del contenidor gris o de resta. D'altra banda, el [Pla d'acció per a l'alimentació sostenible 2020-2023](#) de l'AMB estableix diferents fites relacionades amb el sistema alimentari, entre les quals generar **mecanismes de coordinació i governança** de l'acció desenvolupada per l'AMB en l'àmbit de les polítiques alimentàries, generar **coneixement i eines** i plantejar **accions que permetin incidir en els diferents elements del sistema alimentari**.

El programa Compartim un futur va iniciar accions formatives i va elaborar recursos educatius específics sobre el sistema alimentari l'any 2016. Enguany, aprofitant la designació de Barcelona com a Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible, s'han creat més recursos sobre aquesta temàtica per tal de conscienciar la població de la importància de l'impacte ambiental del que mengem, dels residus relacionats amb els aliments que consumim i del paper que hi juguem com a consumidors. D'una banda, s'ha creat una aplicació que permet calcular el grau de sostenibilitat d'una recepta, la **CalcuTECA**, així com una activitat presencial per a la ciutadania i les famílies titulada **La recepta que canvia el món**. De l'altra, s'ha desenvolupat aquest projecte d'aprenentatge servei, anomenat **Para el carro!**, que es dirigeix a l'alumnat d'educació secundària.

2 L'APRENTATGE SERVEI

L'aprenentatge servei (d'ara endavant, ApS) és una metodologia que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat d'una manera ben articulada. A través d'aquesta metodologia, l'alumnat identifica i treballa sobre les necessitats reals del seu entorn i pensa estratègies per tal de millorar-lo. Es tracta, doncs, d'un projecte amb utilitat social (Associació Centre Promotor d'Aprenentatge Servei, 2019).

La metodologia ApS pretén que l'alumnat gaudeixi d'un procés d'aprenentatge significatiu i vivencial, teixir xarxes entre centres educatius i entitats/institucions del seu entorn i, sobretot, generar un projecte útil per a la comunitat.

1.
Detecció del problema ambiental

2.
Fem la diagnosi de l'entorn

3.
Pensem solucions
Decidim quin servei comunitari volem fer

4.
Posem-les en pràctica

5.
Revisem el resultat

6.
Fem-ne difusió!

Servei comunitari

Figura 3. Esquema de les fases d'un projecte d'aprenentatge servei. Font: elaboració pròpia.

Cadascuna de les fases pretén donar resposta a un seguit de preguntes amb l'objectiu que el projecte sigui coherent i acabi generant un servei comunitari útil.

· **Fase de reflexió i planificació** (aproximadament 10 h)

Detecció del problema ambiental

Quins problemes ambientals observem al nostre entorn? Com creiem que repercuteixen en la societat? Quins són els col·lectius de persones més afectats?

Fem-ne una diagnosi

Són reals aquests problemes? Analitzem-los. Amb quins mètodes? Quines repercussions tenen?

Pensem solucions

Com podem millorar aquesta situació? I com podem ajudar els col·lectius més vulnerables? Quines solucions podem desenvolupar? (De l'aprenentatge al servei)

· **Fase d'execució i avaluació** (aproximadament 10 h)

Posem-les en pràctica

Establim un compromís amb un col·lectiu/entitat/associació. *Fem xarxa!*

Revisem el resultat

Tornem sobre les nostres passes: què ha fallat?, què ha sortit bé?, per què?, què podríem haver millorat?, com? *Generem un informe.*

Fem-ne difusió!

Ensenyem què hem fet i com ho hem fet. De quina manera?
Documentem el procés.

3 EL PROJECTE: PARA EL CARRO!

3.1 PLANTEJAMENT

3.1.1 Eix temàtic

El projecte Para el carro! té com a pilar temàtic general l'eix de **Recursos i residus**.

De manera més específica, el seu eix temàtic principal és la **prevenció de residus relacionats amb el sistema alimentari en l'àmbit metropolità de Barcelona des d'una perspectiva de justícia ambiental i social**.

3.1.2 Introducció

Para el carro! és un projecte d'ApS destinat a l'alumnat de **3r i 4t d'ESO**. Es tracta d'un recurs **semiguaiat**, és a dir, que en part comptarà amb el suport d'un/a educador/a del programa Compartim un futur. Perquè es desenvolupi correctament, s'han previst dos tipus de sessions:

- **Sessions guiades.** Es desenvolupen amb l'acompanyament d'una persona de l'equip educatiu del programa Compartim un futur.
- **Sessions autònomes.** Sessions predissenyades per poder-se dur a terme sense l'acompanyament de l'educador/a.

Com funciona aquest dossier?

Per facilitar el maneig d'aquest dossier, s'ha recollit cadascuna de les sessions autònomes en una fitxa tipus que en recull els objectius, els continguts, la temporalització, el detall de les diferents dinàmiques i els recursos complementaris a disposició del professorat. En el cas de les sessions guiades, se'n presenta un breu resum del contingut.

3.1.3 Objectius

- Donar a conèixer la globalitat del sistema alimentari i les problemàtiques que hi estan relacionades.
- Empoderar l'alumnat perquè pugui ser motor de canvi en el seu entorn.
- Fomentar hàbits de consum responsables.
- Emprendre accions útils de manera col·lectiva per donar resposta a alguna de les problemàtiques del sistema alimentari.

3.1.4 Continguts

Aquest projecte permet treballar diversos continguts inclosos en l'eix Recursos i residus del Programa metropolità d'educació per a la sostenibilitat:

Sistema alimentari

- Cadena alimentària
- Impactes derivats de la industrialització i la producció intensiva
- Relació del sistema alimentari amb el canvi climàtic
- Models de producció sostenible

Malbaratament alimentari

- Problemàtica local i global
- Eines i recursos per combatre'l: reaprofitament alimentari, prevenció domèstica, incidència en diferents baules de la cadena alimentària, etc.

Impactes ambientals derivats de la generació de residus del sistema alimentari

- Problemàtica local i global
- Alternatives de consum conscient: sistema de retorn, compra a granel, envasos reutilitzables, economia circular...

Les competències que es treballen en aquest projecte es poden consultar a [l'annex 1](#).

3.2 ESTRUCTURA DEL PROJECTE

3.2.1 Resum de les sessions

Detectem la problemàtica ambiental 	Sessió 1: Al fons de la cistella	Guiada	1 h 30min	Fitxa 1	Fase de reflexió i planificació Mínim: 10 h
	Sessió 2: Retroalimentem-nos!	Autònoma	1 h	Fitxa 2	
	Aprofundiment*				
Fem la diagnosi del nostre entorn 	Sessió 3: Què s'està coent al nostre voltant?	Autònoma	1 h	Fitxa 3	
	Realització de la diagnosi*				
Pensem solucions 	Sessió 4: Cuinem les dades	Guiada	1 h	Fitxa 4	
	Sessió 5: Triar la recepta del canvi	Guiada	1 h 30min	Fitxa 5	
	Sessió 6: Hora d'emplantar	Guiada	1 h	Fitxa 6	
Preparació del servei comunitari**					
Posem-les en pràctica 	Realització del servei comunitari**				
Revisem el resultat 	Sessió 7: Les estrelles Compartim	Guiada	1 h	Fitxa 7	
Fem-ne difusió! 	La difusió es pot fer al llarg de tot el projecte i, especialment, un cop finalitzat. És important donar a conèixer tot el procés des que s'inicia fins a obtenir els resultats finals.				

*3 h com a mínim disponibles per repartir entre les fases d'aprofundiment i de realització de la diagnosi. **9 h com a mínim disponibles per a la preparació i la realització del servei comunitari (cal invertir el màxim d'hores possibles en aquesta segona fase).

Para el carro!

3.2.2 Consideracions prèvies

Abans d'iniciar el projecte d'ApS es recomana tenir en compte els aspectes següents:

1. Cal que l'alumnat documenti tot el procés des de l'inici; això permetrà obtenir material gràfic i escrit útil (fotografies, vídeos, gravacions d'àudio, resums de les sessions...) per veure com evoluciona i per fer-ne una correcta difusió.
2. El professorat ha de fer el seguiment constant de l'evolució del projecte (tasques realitzades, continguts treballats, inquietuds sorgides...) coordinant-se amb la persona de l'equip educatiu del Compartim que hi dona suport.
3. Cal repartir les tasques entre l'alumnat per tal que tothom hi participi.
4. El servei comunitari ha de tenir una durada mínima de 10 h i s'ha de realitzar fora del centre educatiu, prioritàriament en horari no lectiu.
5. Tot i que aquest document preveu una durada de **20 h** per desenvolupar tot el projecte, es recomana dedicar-hi més temps i dur a terme accions complementàries.

3.3 SESSIONS

3.3.1 Detectem la problemàtica ambiental

Al llarg d'aquesta fase del projecte es pretén fer una primera aproximació al sistema alimentari amb l'objectiu de descobrir què hi ha al darrere de la nostra alimentació i l'impacte que genera el nostre consum. S'introdueixen conceptes com *malbaratament alimentari*, *generació de residus d'envasos i embalatges*, *petjada hídrica dels aliments o contaminació ambiental derivada de la seva producció*, entre altres.

Estructura de la fase 1

Sessió 1. *Al fons de la cistella* (sessió guiada d'1 h 30 min)

Sessió 2. *Retroalimentem-nos!* (sessió autònoma d'1 h)

Nota: el temps establert per a les **sessions autònomes** és orientatiu; es pot allargar lliurement segons els requeriments o interessos de cada grup, fent ús, si es considera oportú, dels recursos complementaris. En funció del temps disponible, les tasques proposades es poden portar a terme en horari lectiu o no lectiu, individualment o per grups.

SESSIÓ 01 / AL FONS DE LA CISTELLA (Activitat guiada)

Durada total	1 hora 30 minuts
Objectius	<ul style="list-style-type: none">- Contextualitzar el projecte en el marc de la capitalitat de l'alimentació sostenible de Barcelona.- Prendre consciència sobre les problemàtiques ambientals i socials associades al sistema alimentari.- Reconèixer els principals reptes de l'alimentació sostenible.- Comprendre l'estructura d'un projecte d'aprenentatge servei.
Continguts	<ul style="list-style-type: none">- Barcelona, Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible- Reptes de l'alimentació sostenible- Impactes ambientals del sistema alimentari- Fases d'un projecte d'ApS

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

En aquesta primera sessió es presenta i es contextualitza el projecte Para el carro! introduint la temàtica del sistema alimentari a través d'una breu explicació, un vídeo i un *Kahoot*. Seguidament, mitjançant una dinàmica participativa, s'explica la metodologia d'aprenentatge servei i les diferents fases del projecte.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur:

- [Construïm un hort urbà](#)
- [Comprem de manera responsable](#)

Altres:

- [Lluitem contra el malbaratament alimentari](#)
- [Sobreviure a la nevera](#)
- [D'on ve el que mengem](#)
- [The Empire of Red Gold](#)
- [The milk system](#)
- [Foodwastety](#)

Tasques per a la sessió següent

Per grups, els alumnes han de preparar un discurs de 3 minuts —basat en arguments i dades contrastades— que tingui per objectiu convèncer la resta de companys que el seu criteri (assignat durant la sessió 1) és el que cal tenir més en compte a l'hora de comprar aliments de manera sostenible. Es poden utilitzar i crear tots els suports visuals, auditiu, etc. que es considerin necessaris.

SESSIÓ 02 / RETROALIMENTEM-NOS! (Activitat autònoma)

Durada total	1 hora
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Prendre consciència de l'impacte del nostre consum alimentari. - Fomentar el pensament crític des d'una perspectiva ètica, tant individual com global.
Continguts	<ul style="list-style-type: none"> - Malbaratament alimentari - Residus associats al sistema alimentari - Estacionalitat dels aliments - Alimentació de proximitat - Petjada de carboni i petjada hídrica - Ocupació del sòl - Etiquetatge d'aliments - Producció d'aliments des d'un punt de vista social

SEQÜÈNCIA

Dinàmica	Temporalització	Recursos i Materials
Com es mesura la sostenibilitat?	30 min	Presentació de "La recepta que canvia el món"
La recepta...	10 min	Calculadora "La recepta que canvia el món"
...que canvia el món	20 min	Calculadora "La recepta que canvia el món"

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Com es mesura la sostenibilitat?

- Cada grup d'investigació disposa de 3 minuts per fer la seva intervenció i aconseguir convèncer la resta de companys que el seu criteri és el més important a tenir en compte a l'hora de comprar aliments. Poden utilitzar tots els suports que creguin necessaris. Per ajustar-se al temps establert, cal posar un cronòmetre en marxa abans de la intervenció de cada grup.

- Un cop presentats tots els discursos, cada grup disposa de 5 minuts per decidir internament quins són els 3 discursos que els han convençut més (exceptuant el seu). Es fa una votació i s'identifiquen els 3 criteris més destacats.

- Independentment dels resultats obtinguts, en aquest punt és important que l'alumnat pugui reflexionar sobre la globalitat del sistema alimentari i els seus impactes. Per fer-ho, se'ls deixa un temps determinat perquè puguin fer les seves aportacions i debatre. També poden utilitzar unes làmines com a suport per complementar el debat i aprofundir en les temàtiques d'interès.

La recepta...

Seguidament, aprofitant els mateixos grups de treball, han de posar en pràctica els coneixements adquirits fins al moment; per això se'ls proposa el repte de crear una recepta que sigui el més sostenible possible (i també coherent). Disposen de 10 minuts per pensar la recepta i introduir-la a la calculadora "La recepta que canvia el món". Aquesta eina permet fer un càlcul de l'impacte ambiental d'una recepta en funció dels aliments seleccionats, el seu pes, si van envasats o no, si són de proximitat o no i també en funció de la temporada en què s'estigui preparant la recepta. L'alumnat obté un retorn senzill i visual de la calculadora que estableix una valoració en funció de diferents criteris ambientals.

...que canvia el món

Un cop obtinguts els resultats, cada grup disposa de 5 minuts per analitzar-los. Es poden plantejar preguntes com ara:

- Per a quins paràmetres hem tret la pitjor puntuació? I per a quins la millor? Per què?
- Com podríem millorar alguns d'aquests paràmetres?
- En el nostre dia a dia, sempre comprem aliments de proximitat i sense envasar?
- És sostenible la nostra alimentació?

Seguidament, es presenten breument les receptes creades i s'exposen les idees a tot el grup classe. Es tanca la sessió proposant alternatives de consum i centrant el debat en la generació de residus, tant d'envasos i embolcalls com relacionats amb el malbaratament alimentari, sobre els quals la ciutadania tenim un paper de canvi important.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur:

Activitats dins del programa Compartim un futur:

[Stop malbaratament](#) / [L'essència dels residus \(telemàtica\)](#)

Visites dins del programa Compartim un futur:

[Planta de compostatge](#) / [Planta de selecció d'envasos](#)

Altres:

Activitats dins del programa Compartim un futur:

[Mercabarna](#) / [Mercats municipals](#) / [Horts urbans](#) / [Parc Agrari del Baix Llobregat](#) / [Botiga Solidària de Cornellà](#)

Altres recursos:

[La lluita contra el malbaratament en el sector agroalimentari](#) / [Som gent de profit](#) / [Vídeos de Som gent de profit](#) / [Opcions. Impulsem el consum conscient](#)

Nota: si es disposa de més temps, es recomana allargar la primera fase del projecte amb els recursos complementaris presentats a les fitxes; així es podrà aprofundir en la globalitat del sistema alimentari i treballar en detall les temàtiques que hagin suscitat més interès.

3.3.2 Fem la diagnosi del nostre entorn

Un cop l'alumnat coneix com funciona el sistema alimentari i el seus efectes sobre el medi, el pas següent és estudiar aquesta problemàtica en el seu entorn més immediat.

A l'inici de la fase de diagnosi es plantegen dos grans eixos temàtics: el malbaratament alimentari i la generació de residus derivats de l'alimentació. Per grups, han de planificar detalladament quines dades necessiten recollir i dur a terme la diagnosi en el seu entorn proper. De tornada a l'aula han d'analitzar estadísticament les dades i extreure'n les principals conclusions

Estructura de la fase 2

Sessió 3. *Al fons de la cistella* (sessió autònoma d'1 h)

Sessió 4. *Retroalimentem-nos!* (sessió guiada d'1 h)

SESSIÓ 03 / QUÈ S'ESTÀ COENT AL NOSTRE VOLTANT? (Activitat autònoma)

Durada total	1 hora
Objectius	- Dissenyar una investigació seguint els fonaments del mètode científic per obtenir dades reals i útils. - Analitzar l'impacte del consum en un entorn proper.
Continguts	- Planificació d'una diagnosi - Bases de dades - Mètode científic

SEQÜÈNCIA

Dinàmica	Temporalització	Recursos i Materials
Planifiquem la diagnosi	25 min	Esquema amb 6 preguntes
Preparem la diagnosi	35 min	Ordinador amb Excel (o equivalent) Full de càlcul

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT

Planifiquem la diagnosi

- Per grups d'investigació i en funció del seu interès, escullen la temàtica a treballar: malbaratament alimentari o generació de residus derivats del consum d'aliments.
- Cada grup ha de definir l'objectiu de la seva investigació i plantejar una o diverses hipòtesis. Exemples: "A les fruïteries del barri, la gent agafa majoritàriament bosses de plàstic en lloc de portar les seves des de casa", "Al menjador es llença menys del 10 % dels aliments que es cuinen cada dia".
- A partir d'aquí pensen quina informació concreta han d'extreure de l'entorn per poder verificar o no les seves hipòtesis. Es pot fer servir l'esquema de les 6 preguntes següents per concretar de manera clara i senzilla com serà la diagnosi:

- Què?** — Preguntes que ens permetran contrastar la hipòtesi
- Per què?** — Objectiu
- Qui?** — Públic objectiu, quantitat i característiques
- Quan?** — Espai temporal i durada del treball de camp
- On?** — Espai físic on es durà a terme el treball de camp
- Com?** — Material, repartiment de tasques...

Preparem la diagnosi

- L'alumnat prepara el material necessari per dur a terme la diagnosi (enquesta, petit guió de preguntes i presentació del grup...), que pot variar en funció de la planificació de cada grup.
- També han de generar un full de càlcul per recopilar les dades necessàries —a través de mesures directes i d'enquestes— per donar resposta a les seves hipòtesis.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur

Altres:

Google Forms, Typeform (enquestes)

Nota: es posa a disposició del professorat 2 exemples de fitxa per emplenar i de full de càlcul per recollir la informació sense haver de fer treball previ de planificació. Es recomana utilitzar-les en cas de no disposar de temps suficient per dur a terme la preparació del treball de camp. En aquest cas, el temps de la sessió 3 es dedicaria a fer el treball de camp.

De la mateixa manera, en el cas de voler fer un seguiment de les dades recollides o de veure l'evolució d'algun factor concret, també es pot allargar el temps dedicat al treball de camp.

Tasques per a la sessió següent

Per grups d'investigació, realitzar la recollida de dades i iniciar-ne el tractament.

SESSIÓ 04 / CUINEM LES DADES (Activitat guiada)

Durada total

1 hora

Objectius

- Analitzar i interpretar dades per comprendre la realitat d'una problemàtica concreta.
- Identificar les necessitats o els possibles punts de millora de l'entorn en relació amb el sistema alimentari.

Continguts

- Tractament estadístic de dades
- Mètode científic
- Interpretació de dades

DESCRIPCIÓ DE LES DINÀMIQUES

En aquesta sessió s'analitzen les dades recollides per l'alumnat. Amb l'ajuda de l'eina Jamboard, cada grup presenta els resultats obtinguts i, de manera conjunta, s'identifiquen les principals problemàtiques relacionades amb el sistema alimentari de l'entorn proper (barri o ciutat).

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur

Fulls de càlcul per a la diagnòsi

Altres:

[Agència Catalana de Residus \(estadístiques\)](#)

3.3.3 Pensem solucions

Arribats a aquest punt, es pretén que l'alumnat comenci a actuar com a col·lectiu influenciadador i emprengui accions per fer front al malbaratament alimentari i a la generació d'envasos derivats de l'alimentació. En aquesta fase, **els alumnes prenen la iniciativa i esdevenen autònoms**, atès que són ells mateixos qui plantegen i decideixen de manera col·lectiva el servei que volen dur a terme.

Estructura de la fase 3

Sessió 5. *Triar la recepta del canvi* (sessió autònoma d'1 h 30 min)

Sessió 6. *Hora d'emplantar* (sessió guiada d'1 h)

SESSIÓ 05 / TRIAR LA RECEPTA DEL CANVI (Activitat guiada)

Durada total	1 hora 30 minuts
Objectius	<ul style="list-style-type: none">- Cercar solucions viables i realistes per a problemàtiques reals detectades en l'entorn.- Fomentar l'esperit crític de l'alumnat.- Empoderar l'alumnat perquè tingui influència en el seu entorn proper.
Continguts	<ul style="list-style-type: none">- Concreció d'idees i plantejament d'accions- Eines per al debat constructiu: argumentació, gestió del temps i cerca del consens- Treball en equip

DESCRIPCIÓ DE LES DINÀMIQUES

A través de diferents dinàmiques, l'alumnat realitza una pluja d'idees per trobar propostes d'accions per combatre les problemàtiques descobertes durant la fase anterior. Es tracta d'una sessió participativa en què, a través d'una mena de "Fast date", l'alumnat exposa els seus arguments i defensa una proposta d'acció. L'educador/a els guia per tal que concretin un o més serveis comunitaris realistes, útils i satisfactoris.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur

Altres:

[Presentació – Servei \(Centre Promotor d'Aprenentatge Servei\)](#)

Para el carro!

Nota: El servei comunitari ha d'estar ben planificat perquè s'ajusti al temps disponible i ha de ser útil, factible i motivador per a l'alumnat. Es desenvolupa **fora del centre**, fomentant la creació o l'enfortiment d'una **xarxa de col·laboració** d'àmbit local. És una fase de treball més lliure per a l'alumnat, en què l'educador/a i el professorat desenvolupen el paper de facilitadors per aportar viabilitat i realisme als projectes. Abans de continuar, i per tal de garantir els bons resultats del projectes, cal revisar que els serveis comunitaris seleccionats compleixen aquests requisits.

SESSIÓ 06 / HORA D'EMPLATAR (Activitat guiada)

Durada total	1 hora
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Preparar i organitzar un servei comunitari.- Fomentar l'esperit crític de l'alumnat. - Realitzar els contactes necessaris amb les entitats, associacions o agents implicats. - Treball en equip
Continguts	<ul style="list-style-type: none"> - Planificació del servei comunitari - Definició de tasques i rols

DESCRIPCIÓ DE LES DINÀMIQUES

Un cop decidit el servei o serveis a portar a terme, es creen els grups de treball. En aquesta sessió, mitjançant el suport de l'educador/a, es comença a planificar el servei comunitari i es reparteixen les tasques entre l'alumnat en funció dels seus interessos, habilitats, motivacions...

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur

Presentació "Com fer una bona campanya de difusió"

Altres:

[Metodología y estrategias en los proyectos ApS](#) (Roser Batlle)

Nota: Aquest dossier només recull la primera sessió de preparació del servei comunitari. A partir d'aquí, i un cop repartides les tasques, caldrà invertir el temps necessari per preparar el servei comunitari.

3.3.4 Posem-les en pràctica

El servei comunitari és la part central dels projectes d'aprenentatge servei.

En aquesta etapa, d'un mínim de 10 hores i per portar a terme preferiblement fora de l'horari lectiu, l'alumnat posa en pràctica les solucions pensades en relació amb les problemàtiques detectades al seu entorn proper (barri o municipi).

És essencial que en aquesta fase del projecte es generi una **xarxa de col·laboració** entre el centre educatiu i una o diverses entitats, associacions, col·lectius o empreses col·laboradores, ja que cal dur a terme el servei comunitari **fora del centre**.

Com podria ser el servei comunitari?

A continuació es recullen 3 exemples de servei comunitari que es podrien desenvolupar dins del marc de l'alimentació sostenible.

EXEMPLE 1:

Acció de sensibilització a l'entrada d'un mercat municipal

Creació d'un "element sensibilitzador" —un fullet per repartir a la porta del mercat, un codi QR que porti a una pàgina informativa, una performance, una exposició de fotos...— que permeti conscienciar sobre la importància d'evitar el malbaratament alimentari o la generació de residus d'envasos i embalatges alimentaris i ofereixi consells a la ciutadania.

Objectius

- Fomentar la reducció de residus (orgànics/envasos plàstics).
- Donar a conèixer els mercats municipals.
- Incentivar la compra a granel i de productes de proximitat.

Públic destinatari: ciutadania en general

Para el carro!

EXEMPLE 2

Recollida de fruites i hortalisses “poc atractives” en comerços locals

Recerca de comerços en els quals es desaprofitin fruites i hortalisses i buscar la manera d'aprofitar-les per evitar malbaratar-les. Es pot col·laborar amb una associació o col·lectiu que puguin fer servir directament aquests aliments, com ara menjadors socials, o bé transformar-los en productes més perdurables (melmelades...).

Objectius

- Limitar el malbaratament alimentari de fruites i verdures.
- Establir xarxes de col·laboració entre comerços i entitats/associacions/col·lectius.
- Descobrir i donar a conèixer comerços locals i projectes socials.

Públic destinatari: entitat/associació/col·lectiu del barri o municipi, menjadors socials...

EXEMPLE 3

Campanya de difusió en línia (vídeo, exposició fotogràfica virtual, articles...)

Creació d'una campanya de sensibilització sobre els residus derivats del sistema alimentari. Es poden aprofitar les xarxes socials, generar materials com ara vídeos, infografies curtes o exposicions virtuals, preparar xerrades per a públics determinats o inclús crear un podcast.

Objectius

- Sensibilitzar la ciutadania sobre l'impacte del nostre consum.
- Fomentar hàbits de consum responsable.

Públic destinatari: tots (es pot enfocar a unes franges d'edat concretes o a la ciutadania en general).

3.3.5 Revisem el resultat

Un cop finalitzat el projecte és necessari fer una valoració de tots els processos desenvolupats. En aquesta etapa s'analitza, de manera constructiva, si s'han aconseguit els objectius establerts, quins han estat els aprenentatges col·lectius i individuals i quins els punts forts i els punts febles. També és el moment de celebrar la feina feta i reconèixer el mèrit a l'alumnat.

SESSIÓ 07 / LES ESTRELLES COMPARTIM (Activitat guiada)

Durada total	1 hora
Objectius	- Valorar el procés realitzat i els aprenentatges i els resultats obtinguts. - Celebrar la feina feta.
Continguts	- Autoavaluació de l'alumnat sobre el procés tenint en compte els objectius definits - Espai d'intercanvi de sensacions i impressions durant el procés d'ApS, tant de l'alumnat com del professorat i de les entitats que hi han participat

DESCRIPCIÓ DE LES DINÀMIQUES

En aquesta última sessió, d'una banda, es valora l'evolució del projecte en el seu conjunt i, de l'altra, es porta a terme una dinàmica de comiat per celebrar i agrair a tothom la feina feta. També es poden compartir les vivències de l'alumnat a través de fotos o altres materials gràfics.

RECURSOS COMPLEMENTARIS

Compartim un futur

Altres:

[Avaluació dels aprenentatges en els projectes d'aprenentatge servei](#) (guia)

[Rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS](#)

(versió reduïda de la guia anterior)

3.3.6 Fem-ne difusió!

Una part essencial del projectes d'ApS és fer visible la tasca realitzada, no només els resultats, sinó tot el procés. Per això és necessari anar-ne documentant totes les etapes, valorar el procés realitzat per l'alumnat i emfatitzar la xarxa creada.

Com podem difondre el nostre projecte?

Són moltes les eines i recursos disponibles per divulgar el vostre projecte. A continuació us en presentem alguns.

Recursos externs

- Revistes municipals o de barri
- Revistes temàtiques
- Ràdio local
- TV local
- Xerrades obertes al públic
- Xarxes socials pròpies del projecte (si se'n volen crear)

Recursos propis del centre educatiu

- Xarxes socials del centre educatiu
- Web del centre educatiu
- Revista o butlletí del centre educatiu
- Xerrades a companys, AFA, famílies, equip directiu, equip de cuina...

Recursos del programa Compartim un futur

- Xarxes socials del programa ([Twitter](#), [Facebook](#) i [Instagram](#))
- [Blog](#) *Compartim un futur*
- Butlletí mensual *Compartim un futur*.

RECURSOS

Podcasts

[Seguridad y soberanía alimentaria frente a la COVID-19 \(UNED\)](#)

Vídeos

[Aprende a menjar, aprendre a viure \(Entrepobles\)](#)

[Saber – Comer. Documental sobre sobirania alimentària \(Calisa Fauba\)](#)

Recursos didàctics

[Cert o Fals: Comerç de proximitat \(Compartim un futur\)](#)

[Guia didàctica: Ara, als menjadors escolars \(Residu Zero\)](#)

Informació sobre el sistema alimentari

[Agència Catalana de Seguretat Alimentària \(Generalitat de Catalunya\)](#)

[Dossier Tècnic: “La lluita contra el malbaratament alimentari” \(Generalitat de Catalunya\)](#)

[“D’aquella soja, aquests purins” \(La Directa\)](#)

[El pati del darrere. Documental sobre la producció agrícola al Parc del Baix Llobregat \(TV3\)](#)

[Guia Aprofitem els excedents alimentaris \(Fundació Ent i Espai Ambiental\)](#)

Organitzacions que combaten el malbaratament

[Banc dels Aliments](#)

[Espigoladors](#)

Rezero i Fundació Banc de Recursos: campanya [Remenja'mmm](#)

[Nutrició sense Fronteres](#)

Agència de Salut Pública de Barcelona: projecte [Menjadors escolars més sans i sostenibles](#)

Espai Ambiental Cooperativa: [De menjar no en llencem ni mica](#)

Projectes locals d'aprofitament alimentari

[Menjadors escolars a Sant Just Desvern](#)

[Botiga Solidària de Cornellà del Llobregat](#)

[El Prat al plat](#)

[Barcelona, Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible](#)

[Programa de gestió alimentària responsable de Reus](#)

Aplicacions

[Too Good To Go](#)

[Phenix](#)

Para el carro!

BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de Barcelona (2021). Extret de Barcelona, Capital Mundial de l'Alimentació Sostenible: <<https://alimentaciosostenible.barcelona/ca>>

Associació Centre Promotor d'Aprenentatge Servei (2019). Extret de <<https://aprenentatgeservei.cat/>>

Generalitat de Catalunya. Agència de Residus de Catalunya (sense data). Extret de <http://residus.gencat.cat/ca/ambits_dactuacio/prevencio/malbaratament_alimentari/quantificacio/>

Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2020). Programar per competències a *l'educació secundària obligatòria*.

ANNEX

L'ApS és una metodologia educativa a partir de la qual es promouen projectes on es treballa a través de les competències bàsiques —en consonància amb el Decret 187/2015, d'ordenació dels ensenyaments d'ESO, que planteja un currículum de caràcter competencial—, identificades per àmbits.

Les competències que es treballen explícitament en aquest projecte es recullen a la taula següent.

ÀMBIT PERSONAL I SOCIAL

Dimensió autoconeixement	Dimensió aprendre a aprendre		Dimensió participació
1	2	3	4

Competència 1. Prendre consciència d'un/a mateix/a i implicar-se en el procés de creixement personal.

Competència 2. Conèixer i posar en pràctica estratègies i hàbits que intervenen en el propi aprenentatge.

Competència 3. Desenvolupar habilitats i actituds que permetin afrontar els reptes de l'aprenentatge al llarg de la vida.

Competència 4. Participar a l'aula, al centre i a l'entorn de manera reflexiva i responsable.

ÀMBIT DE CULTURA I VALORS

Dimensió personal				Dimensió interpersonal		Dimensió sociocultural			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Competència 1. Actuar amb autonomia en la presa de decisions i ser responsable dels propis actes.

Competència 4. Identificar els aspectes ètics de cada situació i donar-hi respostes adients i preferentment innovadores.

Competència 5. Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences.

Competència 9. Analitzar críticament l'entorn des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva.

Competència 10. Realitzar activitats de participació i de col·laboració que promoguin actituds de compromís i democràtiques.

ÀMBIT CIENTIFICOTECNOLÒGIC

Dimensió personal					Dimensió interpersonal				Dimensió sociocultural			Dimensió salut		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Competència 6. Reconèixer i aplicar els processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic.

Competència 11. Adoptar mesures amb criteris científics que evitin o minimitzin els impactes mediambientals derivats de la intervenció humana.

Competència 12. Adoptar mesures de prevenció i hàbits saludables en l'àmbit individual i social.

ÀMBIT DE CONEIXEMENT DEL MEDI

Dimensió món actual					Dimensió salut i equilibri personal			Dimensió tecnologia i vida quotidiana		Dimensió ciutadania		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Competència 1. Plantejar-se preguntes sobre el medi, utilitzar estratègies de cerca de dades i analitzar resultats per trobar respostes.

Competència 2. Interpretar el present a partir de l'anàlisi dels canvis i continuïtats al llarg del temps, per comprendre la societat en què vivim.

Competència 5. Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur.

Competència 9. Utilitzar materials de manera eficient amb coneixements científics i criteris tecnològics, per resoldre situacions quotidianes.

Competència 11. Adoptar hàbits sobre l'adquisició i ús de béns i serveis, amb coneixements científics i socials per esdevenir un consumidor responsable.

Competència 12. Participar en la vida col·lectiva per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari.

PROGRAMA METROPOLITÀ

**Educació per a la
Sostenibilitat**

*Compartim
un Futur*